

פרוטוקול מס' 103

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', כ"ג באייר תשל"א - 18.5.71, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

ר. ברקת - יושב-ראש הכנסת

חברי-הוועדה:

- י. ישעיהו - היו"ר
- א. אנקוריין
- ר. ארזי
- מ. ביבי
- י. בן-מאיר (רוזנברג)
- מ. ברעם
- י. גולן
- א. הראל
- י. נבון
- מ. נסים
- צ. צימרמן
- א. רזיאל-נאור
- י. רפאל

מוזמנים:

- מ. פרוש - חבר הכנסת
- ח. ליאור - מזכיר הכנסת
- ז. שר - היועץ המשפטי של הוועדה
- א. בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

- א. סדר-היום:
  - ערעורו של חבר-הכנסת אליעד על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדח"פות הצעתו לסדר-היום בנושא: החרפת השביתה של עובדי הרנטגן;
- ב. סדרי עבודת הוועדה;
- ג. פניית יושב-ראש הכנסת בדבר הבהרת נוסח סעיף 60(ב) של התקנון;
- ד. ערעורו של חבר-הכנסת פרוש על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדח"פות הצעתו לסדר-היום בנושא: הקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה, תוך חילול שבת פומבי.

אני פותח את הישיבה.

הי"ר י. ישעיהו:

א. ערעורו של חבר-הכנסת אליעד על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום בנושא: החרפת השביתה של עובדי הרנטגן

אקריא לפניכם מכתבו של חבר-הכנסת נסים אליעד ליושב-ראש הכנסת: "הרינו מבקשים לערער על אי-הכרה של נשיאות הכנסת בדבר דחיפותה של ההצעה לסדר-היום בנושא: החרפת השביתה של עובדי הרנטגן". סיעת ל"ע סבורה כי הצעה זו ראויה לדיון דחוף נוכח שינוי מועדי השביתה והארכתם של עובדי הרנטגן ובשל המצב החמור השורר מזה יממה בנת-חולים, כאשר אף חולים במצב אנוש אינם זוכים לטיפול ההולם. יש להתחשב בהחמרת המצב ובהצטרפו מאתמול של ראש אגף האשפוז בעיריית תל-אביב - עו"ד צבי קלמנט'נובסקי - שהשביתה והחמרתה מסכנת החל מהיום אלפי חיי אדם וכן בהודעתם מהיום של ד"ר חיים שיבא - מנהל בית-חולים תל-השומר, ושל מנהל בית-חולים "אסף הרופא" ומנהל המחלקה הקרדיולוגית של בית-חולים "איכילוב", כי מהיום מסירים בתי-החולים מעצמם כל אחריות לטיפול בחולים המצויים אצלם של מכוני הרנטגן; לפיכך סבורה סיעת ל"ע, כי מן ההכרח לדון בכנסת, בהקדם האפשרי בהחמרת השביתה ובדרכים לסיימה כדי להסיר את הסכנה שנוצרה מעתה לחייהם של אלפי חולים."

י"ר הכנסת ר. ברקת:

שמעתי אתמול ברדיו, שסיעת ל"ע עירערה בתוקף נגד החלטת יושב-ראש הכנסת והסגנים על שלא הכירו בדחיפות הצעתם לסדר-היום בעניין: החרפת השביתה של עובדי הרנטגן. מבחינת הכנסת, חושב אני לבלתי רצוי ששאלות והצעות שונות של חברי-הכנסת מתפרסמות בתרועות ובחוצרות בעיתונות בטרם הגיעו אל הנובעים בדבר. זהו פגם פרלמנטרי. אמנם קשה לקבוע לו סייגים, אך רצוני להשתמש בהזדמנות זו כדי לומר שאני שותף להרגשה של חוסר נוחיות קודרה לפעמים שהפניה עצמה מגיעה אלי לאחר שלושה ימים, לאחר שכבר נודע לי העניין מהרדיו או מהעתונות, ואני מצפה בדריכות רבה לקבלה.

אתמול עמדה לפנינו הצעה של סיעת ל"ע שצפוי בדחיפות החרפת השביתה של טכנאי הרנטגן. חלילה שניצור הרגשה שאנו מתעלמים מחשיבות העניין. מנהל בית-חולים אחד סיפר לי דברים איומים: אין זה רק עניין של פיקוח נפש, אלא של מאות אלפי ל"י העולים למדינתנו בעניין זה, כי בתי-החולים מחזיקים חולים שצריכים היו להשתחרר מזמן אלמלא הצורף באבחנת הרנטגן.

פה אנו עוסקים בעיקר בפיקוח נפש. כבר היו כדברים האלה מעולם: היו הצעות דחופות בעניין זה והכרזו בדחיפות. גם הפעם לא זילזלנו בחשיבות העניין.

לאחר שהתפרסמה אתמול הודעה בעיתונות שהסתדרות קיבלה נוסח של הסכם עם הרנטגנאים, חשבנו שהיכולת בכנסת לא יעזור למשא-ומתן. כיוון שבכנסת נחליט להעביר את הנושא לדיון בוועדה אינני יודע אם לא נכביד על המשא-ומתן. לאחר שנתקבלה נוסחה מוסכמת גם על ההסתדרות וגם על השובתים, מן הדין שניתן להם ארכה של שבוע ימים, והיה אם יתברר בשבוע הבא שהתקוות שלנו לא יתמלאו - אנו נכיר ללא ספק בדחיפות ההצעה לסדר-היום.

בתקווה להסדר העניין חשבנו שהכרה בדחיפות ההצעה לא תשמש את העניין וגם לא תיטיב עימו.

ח. ליאור: היום נתפרסמה מודעה בעתון שהרנטגנאים חזרו לעבודה בקופות החולים.

הי"ר י. ישעיהו: חבר-הכנסת גולן ינמק את הערעור במקום חבר-הכנסת אליעד.

י. גולן:

לא שמענו את ההסבר של יושב-ראש הכנסת והסגנים לאי הכרה בדחיפות הצעתנו לסדר-היום. קיבלנו הודעה שיושב-ראש הכנסת והסגנים החליטו שלא להכיר בדחיפות הצעתנו לסדר-היום. בדרך-כלל איננו מסהרים לערער, אך כאשר קיבלנו את הידיעה הזאת לא הבינו מה פשר הדבר: אם הצעה זו אינה דחופה, איזו הצעה כבר כן דחופה? אם הצעה זו אינה דחופה אפשר לבטל את המוסד

י. גולן:

של הצעות דחופות לסדר-היום; אם המוסד של הצעות דחופות לסדר-היום קיים - אין נושא דחוף יותר מאשר נושא זה.

אני קצת בר-סמכה בענין שביתת טכנאי הרנטגן. הגשתי ראשון הצעה על שביתת טכנאי הרנטגן, ולפני שעליתי על הדוכן ביקרתי בבת-חולים, דיברתי עם ועד הרנטגנאים ועם האחראים. הייתי מלא רשמים מכל מה שמתרחש, ביודעי שביתת האטה חמורה יותר משביתה רגילה. לנגד עיני עמד המצב בבת-חולים. לא הבינותי פשר ההחלטה של יושב-ראש הכנסת והסגנים. סברתי שגם אם יש להסתדרות דיון זוטא, אין טיפולה כמו הטיפול בוועדה. הצעתי הועברה לוועדה, הוועדה הגישה המלצות והתוצאה ידועה. אני מכיר את הוועד של הרנטגנאים, לא קל להסתדר איתם, חלקם מתוסכל. שר הבריאות הנוכחי איצו נוקשה בעניינים אלו ובכל זאת הגיע למצב קשה מאוד.

חשבת שדיון זוטא בכנסת - הצגת הענין ותשובת השר יתנו הזדמנות לשר לומר דברים מסויימים שיעזרו להפסקת השביתה.

הנקודה שהניעה אותנו להגיש את ההצעה הדהיפה לסדר-היום הייתה כאשר שמענו את הודעת מנהלי בת-חולים, כי הם מסירים מעצמם כל אחריות לטיפול בחולים המצריכים אבחנה של מכונני הרנטגן. אם הם מסירים מעצמם את האחריות חייבת הכנסת לדון בנושא; לבן הגשנו את ההצעה לסדר-היום ואינני יודע מדוע לא הכירו בדחיפותה.

הואיל והענין הסתדר, מסכים אני שלא נציג עלינו.

סוכם: לקבל את הודעת חבר-הכנסת גולן על הסרת הערעור על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות ההצעה לסדר-היום בנושא: "החרפת השביתה של עובדי הרנטגן".

הינו"ר י. ישעיהו: בכוונתנו לדון גם בערעורו של חבר-הכנסת פרוש על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום בנושא: "הקמת המעבדים התת-קרקעיים במסילת הגרזל ליד חיפה, תוך חילול שבת פומבי"; אך כיוון שחבר-הכנסת פרוש עדיין לא הגיע לישיבה - נדון בערעורו לקראת גמר הישיבה.

ב. סדרי עבודת הוועדה

מסגרת הזמן שנועדה לישיבת ועדת הכנסת היא צרה מאוד - מ-8.30 עד 10.00 - ביום ג' בשבוע. אני מבקש שחברי-הוועדה ייפנו את כוחי לזמן ישיבות בימי א' בשבוע, לפי הצורך. הישיבות בימי א' בשבוע תקיימנה לסירוגין, בשעות אחר-הצהריים.

סוכם: לקיים ישיבות ועדת הכנסת, לסירוגין, גם בימי א' בשבוע - אחר הצהריים.

הינו"ר י. ישעיהו:

ג. פניית יושב-ראש הכנסת בדבר הבהרת נוסח סעיף 60(ב) של התקנון

הכנסי טיוטה בלתי מחייבת בה העליתי את ההצעות שהוצעו בישיבה הקודמת. לא כל ההצעות הועלו על הנייר. אפשר להוסיף גם את ההצעה שהציע חבר-הכנסת ארזי: במקרה שנדרשה הצבעה חשאית וכנגדה הצבעה אישית, תכריע בה הכנסת. נוסיף הצעה זו לטייוטה כגירסה ד'.

לפי בקשת החברים לא נסכם ולא נחליט בענין זה היום, אלא נאפשר עתה לחברים הרוצים להתבטא להעיר את הערותיהם. ההצבעה תיערך בשבוע הבא.

מ. נסים: גירסה ב' המופיעה בשני סעיפים קטנים, כל סעיף קטן צריך להיות גירסה נפרדת;

כך יש לפנינו חמש גירסאות.

היו"ר י. ישעיהו:
 לישיבה הבאה נגיש טיוטה חדשה בה נעלה את כל ההצעות. חברים שיש להם הצעות נוספות יגישו אותן בכתב, בבקשה, ונדון גם עליהן.

בישיבה הקודמת סיכמנו שהיועץ המשפטי של הוועדה, מר שר, ירכז חומר בענין ההצעות החשאיות מהנסיון והנוהל בפרלמנטים שונים בעולם.

ז. שר:
 בישיבה הקודמת נתבקשתי לבדוק באילו מדינות קיימת הצבעה חשאית ובאילו נסיבות. אני מודה שלא הצלחתי לעבור על כל מדינות העולם, אך יש לי לפחות מידגם.

באנגליה, אירלנד, קנדה, אוסטרליה וארצות-הברית - שיטת ההצעות החשאיות אינה קיימת בכלל, אך אינני רוצה להביא ארצות אלו כדוגמה משום ששיטת הבחירות האישיות הנהוגה שם אינה גורסת הצבעות חשאיות.

באיטליה נקבע במפורש שדרישה להצבעה חשאית דוחה דרישה להצבעה שמיט, אישית, או הצבעה בהרמת ידיים, או הצבעה בקימה; נוסף לכך קיים באיטליה הכלל שבכל קריאה שלישית על כל הזק - ההצבעה היא חשאית. שיטת ההצבעה באיטליה נעשית באופן זה: כל חבר מקבל שני כדורים - כדור לבן וכדור שחור, וישנם שני יעדים - יעה לבן ויעה שחור. מי שמצביע בעד - מניח את הכדור הלבן ביעה הלבן ואת הכדור השחור ביעה השחור, ומי שמצביע נגד - הופך את הכדורים. שיטת ההצבעה באיטליה קדומה וממשיכים לנהוג כך בהתאם למסורת. בספרים על המשפט הקונסטитуציוני יש ביקורת על השיטה הנהוגה באיטליה.

בכל ארצות אירופה נהוגה הצבעה חשאית.

בדנמרק ישנו כלל שמותר לדרוש הצבעה חשאית, לא כתוב באילו נסיבות מותר לדרוש הצבעה חשאית. 5 חברים בבית התחתון ו-5 חברים בבית העליון רשאית לדרוש הצבעה חשאית. ההצבעה החשאית האחרונה נתקיימה בדנמרק בשנת 1893;

בבלגיה הכלל הוא שרק בחירות ומינויים מצביעים על-פני הצבעה חשאית;

בלוקסמבורג - אותו הכלל כמו בבלגיה;

בנורבגיה - קיימות הצבעות חשאיות רק בבחירות;

בהולנד - קיימות הצבעות חשאיות רק בבחירות. גם בהולנד ישנה פרוצדורה טובה מאוד לפני שמגיעים לתוצאות.

בשבדיה - המקרה היחיד בו נדרשת הצבעה חשאית הוא במקרה שרוצים להסיר חסינותו של חבר הפרלמנט.

בצרפת - עד שנת 1958 - עד הרפובליקה הרביעית ועד בכלל - היו בוחרים את הנשיא בהצבעות חשאיות; נוסף לכך ישנו נוהג הצמטן עד הרפובליקה החמישית והוא: עריכת הצבעה חשאית כאשר ישנה מחלוקת בין שני הבתים, והנימוק לכך הוא ששני הבתים ישארו מאוחדים.

ברומניה ובפולניה נרמז שיש הצבעות חשאיות, אך לא הצלחתי לגלות כיצד הן נערכות. כתוב בחוקה שמותר לערוך הצבעה חשאית, אך אינני יודע באילו נסיבות.

באוסטריה רשאים 25 חברים לדרוש הצבעה חשאית. ההצבעה נערכת שם באמצעות פתקים בהם מודפס "כן" ו-"לא". ההצבעה היא שאין משתמשים בהצבעות חשאיות לעיתים קרובות. באוסטריה לא קיים הכלל, כפי שקיים באיטליה, שדרישה להצבעה חשאית דוחה הצבעה אישית.

בגרמניה נערכות הצבעות חשאיות רק בבחירות.

מה הגוהג בארצות ערב?

ד. ארזי:

לא ערכת מחקר לגבי ארצות ערב, אך אני מוכן לעשות זאת.

ז. שר:

א. הרצל:
אני חושש מפני כך שתידרש הצבעה חשאית בהבעת אסון, או בהבעת אי אסון לממשלה, בזמן כינונה. זהו אבסורד שאין כמוהו. אם לא יסתמו פירצה זו גם דבר זה יוכל לקרות, שברגע האחרון ידרשו לערוך הצבעה חשאית בהבעת אסון הנכנסת בממשלה בעת כינונה.

ג'ורג' י. שעיהו: לפי הסעיף הקיים קיימת אפשרות כזאת.

א. הרצל: אני מבקש לצרף זאת לחלק המדבר על הצבעת אסון, או אי אסון לממשלה.

י. רפאל:
כל מה ששמענו מפי מר שר לגבי המקובל במדינות אחרות רק מחזק את גישתנו היסודית לצורת המשטר המקובלת אצלנו. על-פי שיטת הבחירות הנהוגה בארצנו, ערך ההצבעה החשאית פוחת והולך. מה פירוש הצבעה חשאית? - הצבעה לא גלויה כדי שציבור הבוחרים לא ידע מה הצבעתי, אך אני חייב לדווח לציבור בוחרי כיצד הצבעתי. לא ניתן לי אסון אישי, אלא ניתן לי אסון על יסוד מצע מפלגתי-סיעתי ואני חייב לקבל מרות הסיעה. אם אצביע אחרת פירוש הדבר שאני מצביע בניגוד לרצון שולחי, ואינני חושב שעלינו לאפשר זאת.

ענין אחר הוא לגבי מינויים אישיים ובהירות. אלו עניינים פרסונליים וטוב שתהיה הצבעה חשאית.

טוב שהצבעה חשאית לא תחול על כל המושאים המופיעים בסעיף 11(ז) של חוק המעבר של הממשלה.

הפתרון הטוב ביותר הוא: גירסה ב', המופיעה בטיוטה, על שני סעיפים. בישיבה הקודמת חשבתי על גירסה ג' כגירסה הטובה, אך בשלב זה ממליץ אני על גירסה ב' על שני חלקיה.

א. אבמורדיון: אני תומך בגירסה ג' המופיעה בטיוטה, שלא תתקיים הצבעה חשאית אלא כשהכנסת בוחרת אדם לתפקיד כלשהו.

במקרה שיש התנגשות בין שתי הצעות: 20 חברים מציעים הצבעה אישית ו-20 חברים אחרים מציעים הצבעה חשאית, מי קודם למי? אינני גורס שהממשלה קודמת, אך יכול להיות שבאופן מעשי זה כך.

בהרהור ראשון לא נראית לי הצעתו של חבר-הכנסת עופר, שבמקרה שגדרשה הצבעה חשאית וכנגדה הצבעה אישית, תכריע בה הכנסת. לענין זה טוב שתהיה חקנה ברורה ולא נשאיר את ההכרעה בידי הכנסת במקרה של סכסוך. לשם מה אנו דנים בנושא? כי התעוררו בעיות.

לאחר ששמעתי את הדעות מר שר, רצוני להוסיף לגירסה ג' הצבעה חשאית במקרה של הסרת חסינותו של חבר-הכנסת, כפי שנהוג בשבדיה. לחבר-הכנסת יכולים להיות שיקולים אישיים לכאן ולכאן.

אני מציע להוסיף לסיפה של גירסה ג': "וכן במקרה של הסרת חסינות של חבר-הכנסת". אני תומך בגירסה ג'.

צ. צימרמן: לא אכנס היום לקביעת עמדה סופית לגבי הגירסאות השונות, אני רוצה עוד לחשוב עליהן.

בהודו נהוגה שיטת ההצבעות החשאיות והיא מבוצעת בשיטות טכניות חדישות: יש לוח המראה מי מצביע מה כאשר החברים מצביעים באמצעות לחיצה על כפתור, ויש מחשב המחשב את הקולות; לגבי הצבעה חשאית - מופיע רק סיכום ההצבעות החשאיות מבלי שיופיע על

צ. צימרמן:

הלוח מקום המצביע. שיטה זו עולה כסף רב, אך היא מהירה וללא טעויות.

לעצם העניין: הו"כוח שלנו מתנהל בשלושה קווים: בעד הצבעה חשאית; נגד הצבעה חשאית; הצעת פשרה לפי חוק המעבר של הממשלה. לגבי הצעת הפשרה - שתהיה הצבעה חשאית לגבי מינויים, והצבעה חשאית לא תתקיים לגבי נושאים הכלולים בחוק המעבר של הממשלה בסעיף 11(ז) - משמעת קואליציונית שהיא רחבה וכוללת גם מה שהממשלה מציעה. - אם זו הפשרה, היא אינה נראית לי, כי זהו כעין מסך שמאחוריו אפשר לבטל את ההצבעה החשאית. רצוני לשקול דברים אלו.

לגבי קיום או אי קיום הצבעות חשאיות: שמעת את צימורי החברים האומרים שהצבעה גלויה היא עניין של אומץ לב, מצע מפלגתי, ושחברי-הכנסת נבחרים על-ידי שולחיהם. ההנמקה יפה, אך אין לה קשר עם המציאות. אנו יודעים כיצד נבחרים חברי-הכנסת, באיזו צורה ועל-ידי מי. פעמים רבות אין חבר-הכנסת צמוד על-ידי שולחיו. אלה שבאים לדבר פה בשם המצפון והאחריות של שולחיהם צריכים לחשוב על המציאות. דרך המינוי משאירה טעם רב לפגם. המציאות היא זו שפעמים רבות אין חברי-הכנסת יכולים להצביע כפי שהיו רוצים להצביע. אצלנו אין משאלי עם, כל אחד מפרש את המצע אחרת. לפעמים משתנות הנסיבות ואז צריך חבר-הכנסת להצביע לפי מצפונו. ההצעה הניתנת על-ידי חבר-הכנסת בכנסת עם בחירתו היא: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת". "באמונה", כלומר אין שהוא מפרש ורואה את העניינים הללו. בגלל שיטת הבחירות הנהוגה בארצנו, בהיעדר משאל עם ובקיום משמעת קואליציונית חמורה - אין לחבר-הכנסת האפשרות להצביע לפי מצפונו, אלא כפי שלמעשה הרוב קובע בשבילו.

אם הסיעות הקואליציוניות צריכות ללכת לפי המשמעת הקואליציונית, אז גם הסיעות האופוזיציוניות צריכות ללכת לפי המשמעת. גם לאופוזיציה יש משמעת. בנסיבות שלנו יכול אתה לדעת מלכתחילה כיצד יצביעו, אנו יודעים מה יהיה כל דבר מראש. גם הממשלה צריכה להיות מעוניינת בהצבעות חשאיות. ההצבעות החשאיות הן הנשמה של הפרלמנט.

אני מחייב הצבעה חשאית בכל מקרה ש-20 חברי-הכנסת דורשים זאת, זוהי הנשמה היתרה של הכנסת בהצבעות ואל לשלול אותה. יש ערך רב להצבעה חשאית בנסיבות שלנו, עצם העובדה שהכנסת מאפשרת לאותם חברי-הכנסת לבקש הצבעה חשאית בבעיות מסוימות כאשר הם מתלבטים.

הי"ר י. ישעיהו:

מי שמתלבט אומר שהוא נמוע, או שאינו מצביע. על מה שאתה מדבר זה לא התלבטות, אלא כפילות שיש לה פנים לכאן ולכאן.

צ. צימרמן:

דבריך אף עזרו לי, אם כך מה תהיה התוצאה: שחבר-הכנסת המתלבט יברח למקום בו עיני המצליף, או מזכיר הסיעה לא יראו אותו ולא יאלצוהו להכנס לאולם ולהצביע? לכן יש ערך להצבעה חשאית בנסיבות שלנו.

בישיבה הקודמת אמרתי לגבי 60(ב) שדרישת 20 חברי-הכנסת קודמת לדרישת הממשלה, ושהצבעה חשאית קודמת להצבעה אישית. חבר-הכנסת צבון העיני לי כי לפי הסדר בו מופיעים המלים בסעיף אז הצבעה אישית קודמת להצבעה חשאית. סדר המשפט אינו קובע. דעתי היא שדרישת 20 חברי-הכנסת קודמת לדרישת הממשלה, והצבעה חשאית קודמת להצבעה אישית, ואני עומד על כך; לכן עלינו להשאיר את המצב כפי שהוא ולאפשר הצבעה חשאית בנסיבות הללו.

באשר להצבעות בעניינים פרסונליים: יש תקנה מיוחדת בתקנון האומרת מתי אפשר לדרוש הצבעה חשאית, והדבר אמור לגבי כל עניין ועניין.

מכל האמור לעיל מעדיף אני להשאיר את המצב כפי שהוא כיום. אסור לנו להוציא מתחת לידינו את המכשיר הבולט הנתון בידי האופוזיציה לתקוף את הממשלה, אחרת אין טעם לפרלמנט, כי נדע מלכתחילה כיצד תהיה ההצבעה בכל נושא ונושא.

א. הראל:

הדברים שאומר עתה הם על דעת עצמי ולא על דעת סיעתי. בסיעתי יש דעות אחרות.

כל הנימוקים שנשמעו כאן לא שיכנעו אותי. יוצא כאילו שינוי זה יתקן את הדמוקרטיה שלנו, אני כופר בכך. תיקון הכנסת ותיקון הדמוקרטיה שלנו יבואו עם שינוי שיטת הבחירות.

באופן עקרוני חושב אני שאסור להנהיג פרקטיקה של הצבעה חשאית בכנסת, פרט לבחירות אישיות והסרת חסינותו של חבר-הכנסת. בעניינים של קביעת עמדה לגבי הפלת הממשלה, או בעניינים בטחוניים ממדרגה ראשונה, או בעניינים דתיים כמו "מיהו יהודי" - חייבים חברי-הכנסת להתיצב בעמדתם כלפי הכנסת והעם. אילו תעלה שאלה של נסיגה - חברת-הכנסת רזיאל-נאור וגם אני היינו דורשים הצבעה גלויה שמית. איזו דמות תהיה לכנסת אם בעניינים גורליים יסתתרו חבריה מאחורי הצבעה חשאית?

אני מבקש שינסחו את הצעתי באופן כזה שהיא לא תדגיש את המשמעת הקואליציונית ושלא תהיה אפשרות לקיים הצבעה חשאית בעניינים מצפוניים, בטחוניים ובהבעת אמון או אי אמון לממשלה; פרט לבחירות אישיות או להסרת חסינותו של חבר-הכנסת. ערך הדמוקרטיה הוא בכך שכל חבר-הכנסת יקום ויגיד מהי החלטתו הוא בלא שיטילו עליו משמעת קואליציונית.

א. רזיאל-נאור:

כל הזמן חושבים שלחברי-הכנסת אין אומץ לב להגיד בגלוי את אשר על ליבם, ושהם מוגבי לבב. לי אין צורך בהצבעה חשאית, אני רגילה להיות במיעוט, אפילו בסיעתי, ואני מצביעה ואומרת בגלוי את אשר על ליבי; אך לא לכל אחד קל לנהוג כך. המכשיר ששמו הצבעה חשאית הוא מכשיר דמוקרטי; המחקר שערך מר-שר הוא מחקר טרומי, הוא ניצן של מחקר, אך לא מחקר הממצה את העניין.

כאשר מבקש חבר-הכנסת הצבעה חשאית הוא מבקש זאת בשביל עצמו, או בשביל זולתו. אינני יודעת אם מותר לשלול ממנו אפשרות זו. יש מדינות דמוקרטיות חשובות שבהן מקובל נוהג אינם נפרד יותר מהצבעות חשאיות והוא: פילינסטר, נוהג זה קיים כיוון שזו זכות וחובתה של האופוזיציה - להטריד ולמרר את החיים. האופוזיציה צריכה ללחוץ בכל הדרכים כדי להביע את דעותיה. כאשר יתהפכו היוצרות הם יתהפכו. זהו אמצעי דמוקרטי כמו כל אמצעי אחר. יש רגעים שבהם אין שום קשר בין הדברים העומדים על הפרק לבין העובדה שחברי-הכנסת נבחרו על סמך מצע מסויים. לא היתה לממשלה שום זכות להביא את ענין השילומים. האם היה כתוב שיבחרו במפלגה מסויימת ואז יהיו שילומים? זה היה דבר חריג. לו היו 20 חברי-הכנסת דורשים הצבעה חשאית - היתה זו זכותם, אך הייתי מבקשת מהם בכל לשון של בקשה שלא יבקשו זאת. אנו דרשנו הצבעה שמית גלויה. גם עתה עומדים אנו בפני דבר שאין בינו לבין מצע הבחירות ולא כלום. לא זכינו במשך שלושה שבועות לשמוע הודעה מדינית מפי הממשלה על מה שמסתתרו ומתעטף בכל ההסדר במשך הזמן הזה.

אני, באופן אישי, ודאי אדרוש הצבעה שמית גלויה אם תיערך הצבעה על נסיגה, כי רוצה אני לדעת את אחריותו של כל חבר וחבר. אי-אפשר להטיל משמעת סיעתית בעניינים כאלה. בעניינים שחבר-הכנסת אחראי בפני שולחיו אין משמעת סיעתית, על חבר-הכנסת לעשות מה שהוא חושב לנכון ולמוצדק, אך אם כופים עליו משמעת, אז מהי אחריותו? אם יש משמעת סיעתית יש לתת לחבר-הכנסת מכשיר בעזרתו יוכל להתגבר על קשיים מסויימים ותינתן לו האפשרות להצביע לא תחת לחץ ובפיה של המשמעת הסיעתית.

על כן יש צורך בהצבעות חשאיות. מכשיר זה אין מפעילים מדי יום, אך הוא חייב להיות קיים. מכל הטעמים הללו אני נגד כל הפשרות המוצעות על-ידי כל חברי-הכנסת.

גינור י. ישעיהו:

אנו עושים עוול לכנסת ולחבר-הכנסת כאשר אנו מצייגים אותם כפחדנים ומוגי לב. הם אינם פחדנים ואינם מוגי לב. אני מכיר את חברי-הכנסת ולא פגשתי חבר-הכנסת המפחד לחוות דעתו ולהביע דלתו בצורה גלויה; אני יודע על תופעה הפוכה של חברי-הכנסת הרוצים מאוד שיהיה ידוע בציבור שיש להם עמדה חריגה; כך שאל נשבש את דמות שליח הציבור תוך כדי הנמקה של צוהל

היו"ר י. ישעיהו:

מסויימים. חשוב שהציבור ידע מה עושה חבר-הכנסת ומה הוא אומר. בקשה לקיים הצבעה חשאית יכולה לנבוע מנימוקים שונים, אך אין כאן פחדנות.

אני מבקש מהחברים שיביאו את הצעותיהם בכתב ובישיבה הבאה נצביע עליהן.

ד. ערעורו של חבר-הכנסת פרוש על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום בנושא: הקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה, תוך חילול שבת פומבי

יושב-ראש הכנסת נכח בתחילת הישיבה, אך חבר-הכנסת פרוש לא נכח בישיבה ולכן דחינו את הדיון בערעורו לסוף הישיבה. יושב-ראש הכנסת נאלץ לצאת מהבית והוא מיוצג כאן על-ידי מזכיר הכנסת.

אקריא לפניכם מכתבו של חבר-הכנסת מנחם פרוש: "בשבוע שעבר הגשתי הצעה להעמיד לדיון דחוף על סדר יומה של הכנסת את הנושא: 'הקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה, תוך חילול שבת פומבי'. את דחיפות ההצעה נימקתי בכך, שלפי המתוכנן יוקמו מעברים נוספים בשבתות הקרובות; כדי למנוע זאת ביקשתי את הדיון הדחוף בכנסת. נשיאות הכנסת דחתה את דחיפות הצעתי, בהסתמכה על הודעתו של מזכיר הממשלה כי לא מתוכננת עבודה בשבתות הקרובות. והנה, למרות הודעה זו, נמשכה גם בשבת האחרונה הקמתם של מעברים תת-קרקעיים. לאחר שהבטחת מזכיר הממשלה לא קויימה, ובשבתות הקרובות עומדים להקים מעברים נוספים, הגשתי השבוע מחדש את הצעתי הדחופה הנ"ל. נשיאות הכנסת דחתה שוב את דחיפותה של הצעתי בנימוק שחברת-הכנסת הגב' סנהדראי עומדת להעלות בכנסת הצעה לדון על היתרי עבודה בשבת. אינני מקבל את נימוקי הדחייה. הצעתה של חברת-הכנסת סנהדראי נוגעת לבעיה הכללית של היתרי עבודה בשבת, ואילו הצעתי מתייחסת למקרה הקונקרטי של בניית מעברים תחת מסילת הברזל תוך חילול שבת, ומטרתה - למנוע את המשך הקמתם בשבת. הנני מערער אפוא על החלטת נשיאות הכנסת לדחות את דחיפותה של הצעתי, ומבקשך - בהתאם לסעיף 34(א) של תקנון הכנסת - להעביר את ערעורי לוועדת הכנסת."

נדמה לי שבינתיים נתפרסמה הודעה של שר העבודה.

י. בן-טאיר (רוזנברג): שאלו את שר העבודה מה יהיה לגבי השבת הבאה והוא השיב שאם יתבקש היתר הוא ידון בכך.

מ. פרוש: שר העבודה השיב לגבי מה יהיה בשבת הבאה? ב: "אם יבקשו היתר, אשקול את הדבר ואפעל בהתאם לשיקולי."

ה. ליאור: כאשר הוגשה הצעת חבר-הכנסת פרוש ליושב-ראש הכנסת והסגנים כבר עמדה הצעתה של חבר-הכנסת סנהדראי בדבר: בעיית היתרי עבודה בשבת. יושב-ראש הכנסת והסגנים אמרו שאין ספק בכך שחברת-הכנסת סנהדראי תדבר גם על ענין המעברים התת-קרקעיים הנבנים בשבת בחיפה. חבר-הכנסת פרוש אף גרסם להעביר את ההצעה לדיון בוועדה, אך לאחר שהציע השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה נמנע חבר-הכנסת פרוש והעלה כהצעה דחופה לסדר-היום את ענין הקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה. יושב-ראש הכנסת והסגנים לא ראו שום צורך לאשר אותה הצעה ולדון עליה פעמיים. הם ידעו ששר העבודה ישיב ויסביר את הענין. כן גם נמסרה הודעה שבשבת הקרובה לא ירשו עבודה בשבת במסילת הברזל בחיפה.

לכן לא ראו יושב-ראש הכנסת והסגנים את ההצעה הזאת כדחופה.

י. רפאל: אני סבור שלאחר תשובתו של שר העבודה שהוא ישקול אם יתבקש היתר לעבודה בשבת - יש מקום להצעה דחופה זו. לו היה השר משיב שבשבת זו לא ירשה עבודה

י. רפאל:

בשבת - אפשר היה להעלות את ההצעה כהצעה רגילה לסדר-היום ולא כהצעה דחופה; אך כיוון שהשר אמר שהוא ישקול את הדבר ואמר בפירוש שיש מקום לעבודה בשבת משיקולים כלכליים - סבור אני שהצעה זו דחופה מאוד, כי המדובר הוא בעבודה בשבת הקרובה.

י. בן-מאיר (רוזנברג):

אני תומך בדברי חבר-הכנסת רפאל. אני חושש מאוד שגם בשבת זו תתקיים עבודה במעבדים התת-קרקעיים. אי-אפשר לטעון שהנושא אינו דחוף, כי הנושא אקטואלי לגבי השבת הזאת.

א. רזיאל-נאור:

אני סבורה שהנושא דחוף כיוון ששר העבודה לא הודיע שלא תתקיים עבודה בשבת זו. השר אמר שישקול בדבר, ואנו יודעים מה תהיה ההכרעה.

אני תומכת בערעורו של חבר-הכנסת פרוש.

מ. ביבי:

אין מקום לדחיפות ההצעה, כיוון שנאמר לנו שבשבת זו לא ימשיכו בעבודה זו. הדחיפות עומדת כאשר אפשר למצוא ביוזע הפעולה, אך אין המצב כן. כיוון שאין לפנינו הודעה האומרת שתתקיים העבודה במסילת הברזל בשבת הקרובה, ואולי גם בשבתות הקרובים - אין מקום לדחיפות.

מ. פרוש:

אם נושא זה לא הוכר כדחוף, אינני יודע איזה נושא אחר יוכר כדחוף. חילול השבת מסעיר את הציבור. אם שר העבודה יבטיח שהשבת לא תתקיים עבודה בחיפה - אסיר את ערעורי, אך הוא לא הבטיח זאת.

לדברי מזכיר הכנסת שאמר שביקשו את

חברת-הכנסת סנהדראי לשלב נושא זה בהצעה לסדר-היום שלה בענין בעיית היתרי עבודה בשבת - יפה מאוד שחברת-הכנסת סנהדראי שילבה נושא זה בדבריה, אך הצעתה הייתה כללית ולא נטבה רק על נושא העבודה בשבת במסילת הברזל בהיפה. אנו רוצים לתת לאנשי חיפה את ההרגשה שיש מי שמבטא את רצונם בכנסת. לא לכבודה של הכנסת הוא לעכב את הדיון בהצעה זו, וגם לא לכבודם של יושב-ראש הכנסת והסגנים.

היות והשר הודיע שאם יבקשו היתר הוא ישקול את הדבר ויפעל בהתאם לשיקוליו - אני סבור שמה שקרה בשבת שעברה יקרה גם בשבת זו: ברגע האחרון יאמרו לו שחייבים לעבוד בשבת והשר יאשר בקשתם. אינני רוצה שדבר זה יתקיים.

א. הראל:

אם יתקיים דיון בכנסת אני מצביע עם שר העבודה, אך אני חושב שאין שום הצדקה למנוע את הדיון הדחוף כאשר חברי-הכנסת מאמינים שיש להם צורך חיוני בכך, במיוחד נוכח הדברים שאמר שר העבודה - זוהי זכותם האלמנטרית.

אני מציע לקבל את ערעורו של חבר-הכנסת פרוש. דבר אחר הוא כיצד כל אחד יצביע לאחר הדיון.

מ. גסיס:

אילמלא דבריו של שר העבודה הייתי רואה בהבנה את עמדת יושב-ראש הכנסת והסגנים, כיוון שמזכיר הממשלה הודיע שלא יינתן היתר לעבודה בשבת זו - ולכן לא היה מקום לדחיפות; אבל שר העבודה השיב מעל בימת הכנסת דברים שלא עמדו לפני יושב-ראש הכנסת והסגנים כאשר החליטו שלא להכיר בדחיפות ההצעה; ולכן נדמה לי שענין הדחיפות התעורר במלוא מובן המלה.

אני מציע לקבל את ערעורו של חבר-הכנסת פרוש, מתוך הבנה שאם השר ישלול היתר העבודה לגבי השבת הקרובה - ערעורו של חבר-הכנסת פרוש לא יתקבל.

מ. ברעם:

איננו יכולים להכתיב לשר העבודה כיצד לנהוג ומה לעשות. התקיים אתמול דיון בנושא זה ואין שום דחיפות להעלותו שוב מחר.

מ. גסיס:

להצעת קדמו תקדימים. בעיית הדחיפות התעוררה בכל חומרתה, לפי כל הסממנים

מ. גסיס:

ששמענו. לא חשוב מהי עמדתו של כל אחד ואחד מאיתנו. אנו צריכים להשאיר את הקריטריונים הללו באופן שלא תיראה איפה ואיפה. אפשר להציע להוריד את ההצעה מסדר-היום לאחר שתועלה, אך אי-אפשר להגיד שאין בהצעה זו דחיפות, אם לפי כל הסמנים תיתכן עבודה בשבת הקרובה.

יש לי הצעת פשרה: אם ועדת העבודה תתכנס עוד בשבוע זה כדי לדון בנושא הקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה; תוך חילול שבת פומבי - הנושא יהיה מכוסה, ולא יהיה צורך לדון בו במליאת הכנסת. הודעתו של שר העבודה יצרה את הדחיפות, והדחיפות תתבטל אם נשמע את דברי שר העבודה שיאמר שאין דחיפות בעבודה לגבי השבת הקרובה.

מ. פרוש: שלפחות יתנו לנו אפשרות ביטוי, הרי הרוב כבר מובטח.

י. גבון: השיקול שלא להכיר בדחיפות ההצעה היה שעמדה על סדר-היום הצעתה של חברת-הכנסת סנהדראי בדבר היתרי עבודה בשבת, והיה ברור לנו שהגב' סנהדראי תדבר גם בנושא זה. אני מעריך שאילו לא עמדה הצעתה של הגב' סנהדראי אנו היינו חברים בדחיפות הצעתו של חבר-הכנסת פרוש, כי יש בה הסמנים של הצעה דחופה.

הכרה, או אי הכרה בדחיפות הצעה איננה תלויה בתשובת השר, אתה יכול לקבל או לא לקבל את דברי השר. השאלה היא אם יש להעלות את הנושא לדיון - והנושא הועלה לדיון במסגרת הצעתה של חברת-הכנסת סנהדראי. אילו היינו מאשרים דחיפות ההצעה של חבר-הכנסת פרוש, אני מעריך שחבר-הכנסת פרוש היה מדבר לא רק על ענין חיפה, אלא מעלה שוב את כל הבעיה הכללית, וחברת-הכנסת סנהדראי עשתה אותו הדבר בפיון ההפוך.

הנושא הועבר לדיון בוועדה העבודה והוא יידון שם. חבר-הכנסת גסיס יכול לבקש באופן אישי מיושב-ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, להעלות את הנושא בישיבה הקרובה. אינני חושב שיש צורך להכיר בדחיפות ההצעה, כי הנושא נדון אתמול.

א. רוזנאל-צאנר: אני מציעה לחבר-הכנסת פרוש להגיש מחדש את הצעתו ליושב-ראש הכנסת והסגנים, לאור דבריו של שר העבודה שהושמעו אתמול בכנסת.

היו"ר י. ישעיהו: שוחחתי עתה טלפונית עם שר העבודה והוא הודיע לי שבידר את הענין עם העובדים והם הודיעו לו שבשבת הקרובה לא יהיה צורך לעבוד בהקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה. אני מוטרד הודעה זו בשמו של שר העבודה. כן הוסיף השר, שאם תועלה שוב ההצעה הוא מסכים שיעבירו אותה לדיון בוועדת העבודה.

מ. פרוש: לאור הודעתו של שר העבודה אני מסיר את ערעורי.

הנחלים: בהסתמך על הודעת שר העבודה שבשבת הקרובה לא יעבדו בהקמת המעברים התת-קרקעיים במסילת הברזל ליד חיפה, מסיר חבר-הכנסת פרוש את ערעורו על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו הנ"ל לסדר-היום.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30.